

Erhvervshåndbogen

Klimaledelse

Særtryk

Kapitel 7.1

”Klimaplanter” af Magnus Buch, CEO, klimaplanter.dk

Oktober 2019

7.1 Klimaplanter

Af CEO Magnus Buch, klimaplanter.dk

Indhold

Klimaændringerne betyder, at alle områder skal nytænkes, herunder også plantetyper og plantemetoder, der bruges af virksomheder på deres arealer, af private haveejere, samt af alle i gartnerbranchen.

Vi bruger begrebet 'klimaplanter' for planter, der er udvalgt og dyrket med 'klima omtanke', og der er produceret på ansvarlig vis. Det vil blandt andet sige, at vi så vidt muligt anvender danskproduceret frømateriale for at mindske transport. Frømateriale er fra moderplanter, der har oplevet de barske danske vejrforhold, jordbund og sygdomme. Dette er med til at skabe modstandsdygtige planter.

Vores planter dyrkes ud fra økologiske principper. Uden brug af gift og kunstgødning, og med kompost lavet af restmaterialer fra lokale virksomheder. Det sikrer, at vi dyrker sunde planter, som allerede har været i kontakt med en mikrobiel jord.

Vores firma Klimaplanter.dk fokuserer på at udvikle innovative løsninger, frem for traditionelle dyrkningsmetoder, som er omkostningstunge at starte op og vedligeholde.

1. Bæredygtighed, Biodiversitet og Branding for Erhvervslivet
2. Klimaplanter.dk
3. Konceptet 'Klimaplanter'
4. Virksomhedernes strategier for at øge bæredygtighed
5. Skab smukke og næringsrige grønne områder
6. Hav produktion for øje under cirkulær økonomi

Fokus på bæredygtighed og biodiversitet

1. Bæredygtighed, Biodiversitet og Branding for Erhvervslivet

Bæredygtighed og biodiversitet har igennem det seneste år fået stadig stigende momentum. Det ses i debatterne i medierne, de sociale medier og befolkningens protester, og ikke mindst ved de unges strejker for at få politikere til at tage klimaet seriøst.

Alle skal tage et ansvar

Vi er med andre ord i en tid, hvor alle skal tage ansvar for at skabe den grønne omstilling og en bæredygtig fremtid. Det er lige fra privatpersoner, erhvervsdrivende til politikere, der skal træffe beslutningerne. Det er ikke nok at se passivt til, vi skal alle gøre, hvad vi kan med de kompetencer, som vi råder over.

Virksomheder kan gøre meget uanset politiske beslutninger

For alle virksomheder betyder det et øget fokus på, hvordan de selv kan tage ansvar. Det giver samtidig en oplagt mulighed for at brande sig og differentiere sig fra sine konkurrenter, men det kan være svært at finde ud af hvordan. Især erhvervslivet har kapaciteten til at gøre en forskel for den grønne omstilling, for de kan gøre meget uden, at der skal træffes politiske beslutninger.

Verdensmålene kan bruges som pejlemærke

Som iværksætter eller etableret virksomhed kan man bruge FNs 17 verdensmål som guide for, hvordan man kan søge at forhindre de katastrofer, der er ved at blive skabt. Selvom der er tale om komplekse sammenhænge, har FN sammen med en lang række forskere verden over formået at konkretisere de 17 verdensmål, så alle – også alle virksomheder kan – blive mere klar på de områder, som kræver ansvarlig fokus af alle.

Med øget temperaturer, omskifteligt vejr, højere økonomisk ulighed på verdensplan og nedsat biodiversitet, er udfordringerne i den grad blevet italesat. Debatten er i gang, ofte sløret af forskellige tolkninger og farvede sind, men det er helt i orden, for det gælder om at skabe en bred dialog om emnet for at opnå de bedste resultater sammen.

Ideer til virksomhedernes indsats

Denne artikel vil beskrive de tanker, vi har gjort omkring vores område, klimaplanter, med fokus på løsninger, som erhvervslivet nemt kan adaptere, og dermed brande sig med i forhold til at tage et socialt ansvar i kampen mod biodiversitetskrisen. Dette sikrer at virksomheden bibeholder sit gode renommé og fremtidssikrer virksomhedens eksistensgrundlag.

Innovative dyrkningsmetoder

2. Klimaplanter.dk

Klimaplanter har på kort tid fået fodfæste hos private og erhverv, grundet vores store ambitioner om at vise vejen, for en bæredygtig produktion af planter i cirkulær samhørighed.

Klimaplanter er en nicheproduktion af spiselige planter som buske, træer og stauder. Vi udvikler innovative dyrkningsmetoder ud fra økologiske principper, frem for traditionelle dyrkningsmetoder, som er omkostningstunge at starte op og vedligeholde. Vi har valgt at starte ud, hvor egen interesse har været drivkraft, men er nu i gang med at videreudvikle og skræddersy løsninger, også til virksomheder der ønskes tilpassede løsninger til egne behov og visioner på det grønne område.

På vores korte levetid, har vi allerede fået stor anerkendelse af kunder og kollegaer, som har været med til at give os prisen som 'Årets Nyhed 2019' ved CPH Garden Award for vores ambitioner.

Næsten CO2-neutrale

Vi er tæt på at være CO2-neutrale, og vores mål er at være CO2-negative inden for et par år. Grunden til at vi er tæt på at være CO2-neutrale skyldes, at vi ikke bidrager til yderligere produktion af plastik i vores pottekultur, da vi genbruger alle potter, og samtidig genanvender restaffald fra lokale virksomheder, som indgår i produktionen af planter.

Ved at sikre, at der er gavnlige mikroorganismer i jorden, kan jorden være med til bedre at binde CO2 fra atmosfæren, samt sikre at der sker bedre optagelse af næringsstoffer og at udvaskning mindskes.

'Klima omtanke'

3. Konceptet 'klimaplante'

Vi bruger begrebet 'klimaplanter' for planter, der er udvalgt og dyrket med 'klima omtanke', og der er produceret på ansvarlig vis.

Danske frø

Det vil sige, at vi så vidt muligt anvender danskproduceret frømateriale for at mindske transport. Frømateriale er fra moderplanter, der har oplevet de barske danske vejrforhold, jordbund og sygdomme. Dette er med til at skabe resistens for de forhold, som planten bliver dyrket under.

Uden gift og kunstgødning

Vores planter dyrkes uden brug af gift og kunstgødning, men med kompost lavet af restmaterialer fra lokale virksomheder. Det sikrer, at vi dyrker sunde planter, som allerede har været i kontakt med en mikrobiel jord. Dette gavner plantens evne til at gå i symbiose med svampe og bakterier og derved lette eventuelle sygdomsangreb.

Uden spagnum

Samtidig er det med til at aktivere jorden og recirkulere næringsstoffer samt mindske udvaskning og fordampning af kulstof til atmosfæren. Vi anvender ikke spagnum i produktionen, da dette er høstet fra højmoser, hvor der er et unikt økosystem, som ikke findes andre steder. Opgravning af spagnum har medført en stor tilbagegang af insekter og sjældne plantearter, som f.eks. multebær og soldug, vores eneste vildtvoksende kødædende plante.

I Danmark bliver der brugt 100.000 tons spagnum om året, det syntes vi er 100.000 tons for meget. Danmark har heldigvis fredet en del af vores højmoser igennem LIFE-projekter, men det betyder samtidig, at vi rykker problemet udenfor vores landegrænser til de baltiske lande, hvor der ikke er samme fokus på at sikre biodiversitet og vild natur. Dermed forurener vi mere ved at bibeholde brugen af spagnum i produktion og i private haver. Det er ærgerligt, når der er alternativer til spagnum som kokosmuld, papir og træuld.

Spiselige planter

Vi er specialiseret i at dyrke spiselige planter som buske, træer, flerårige grøntsager og spiselige stauder, som f.eks. bronzefennikel, løvstikke og sankthansurt. Nogle af dem har særlige egenskaber, f.eks. havtorn, sibirsk ærtebusk og sølvblad, der igennem symbiose med en knoldbakterie, kan trække nitrogen fra atmosfæren, og dermed være med til at rense luften til gavn for omkringliggende planter.

Trækul

Som en del af vores jordblanding bruger vi trækul. Det kan laves ved direkte eller indirekte varme. Man brænder trægasserne af og derved ender man med trækul. Hvis man tager trækul under et mikroskop, vil man se sprækker og porer, hvor mikroorganismer let kan etablere sig. Derudover har trækul også andre fordele. Blandt andet, at de kan suge vand, og de nedbrydes ikke i jorden. Når man bruger kul i filter systemer, netop fordi kul suger urenheder til sig, udnytter man den modsatte effekt end vi gør med vores jordblanding, hvor vi netop søger at øge mikroorganismene.

Biostimulator

Vi laver vores egen biostimulator ved brug af ormekompost, der frigiver en væske, der har en bred vifte af bakteriel mikroliv. Denne væske bruges til at stabilisere jorden og fremme livet i jorden.

Hjemmelave kompost

Vi får organiske restmaterialer fra lokale virksomheder og private, som vi omdanner til kompost, der indgår i vores jordblanding. Det gør vi for at have en recirkulering af materialer og spare andre for at skulle bortskaffe materialet. Vi laver en varmekompostering for at sikre, at komposten er blevet steriliseret og derefter modnet med gavnlige bakterier. Komposten er minimum 1 år undervejs før brug, for det giver en ensartet kompost og derved ensartet plante.

Vores egen pottemuld er en blanding af 1/3 af vores egen kompost, 1/3 kokosfibre og 1/3 havejord. Kokosfibre er med til at give en luftig struktur i potterne. Kokosfibre er et restprodukt, som fra bl.a. Indien, men det kan under transporten komprimeres mere end spagnum, dvs. der kan være fire gange så mange kokosfibre på en transport til Danmark sammenlignet med spagnum. Samtidig har spagnum som nævnt en stor negativ miljøeffekt.

Mindre CO2 aftryk

4. Virksomhedernes strategier

Der er fra politisk hold skabt fokus på, at virksomheder skal reducere udledning af drivhusgasser, herunder CO₂. Virksomhederne er godt i gang med flere tiltag som kan bidrage til denne proces som f.eks. energibesparelser ved at isolere bedre i bygninger og anvende grøn energi, m.m.

Let CO2 aftryk gennem nye skov og landbrugsprojekter

Der er dog mange flere virkemidler, som virksomheden kan bruge til at profilere sig som ansvarlig og bæredygtig, f.eks. at give plads til naturen gennem nye skov og landbrugsprojekter, uden at det behøver at være en dyr investering.

Virksomhederne kan f.eks. gå i synergi med samarbejdspartnere, eller selv træde ud fra deres eget produktionsområde for at lette deres CO₂ aftryk. F.eks. kan det være ved at tilbyde uudnyttede områder, som virksomheden ejer, til produktion af træer, dyrket på bæredygtig vis. Eller yde donationer til skovprojekter.

Produktion af skov gør en stor forskel, samtidig med at det er en produktion, som koster et minimum, og som næsten ingen vedligeholdelse kræver. Træproduktion kan være med til at binde CO₂ i jorden, pga. af mikroorganismer mulighed for at binde næringsstoffer og mindske udvaskning og fordampning til atmosfæren, og vedet i træer lager også kulstof over mange år.

Andre muligheder kunne være at frede skovområder ved opkøb af arealer og så udlicitere opgaver eller donere til grønne organisationer. Virksomhederne, kan endda opstarte egne donationsfonde, hvor private og erhverv kan donere penge til at kunne betale for udgifter forbundet med skovrejsning, således at det ikke er en udgift for virksomheden.

Donationer til øget diversitet i landbruget

Det kunne også være ved at donere til, at landmænd kan få opsat flere læhegn eller f.eks. støtte landmændene i at fremtidssikre produktionen ved at have øget diversitet i sin produktion. Øget diversitet kan øge kvaliteten på den nuværende produktion, og det kan betyde øget fødevarer sikkerhed ved fejlslåede høste, samt ikke mindst give habitat for øget biodiversitet.

Virksomhederne kan øge biodiversiteten på egne arealer

De fleste virksomheder har næsten altid græsplæner i forbindelse med deres erhvervsgrunde, og det er ofte bare en omkostning for virksomheden. For græsplænerne skal vedligeholdes. Der skal slås græs ugentligt gang i vækstsæsonen og gødes med 7 kg kunstgødning pr 100 kvm årligt (hvilket egentligt blot medfører at der blot skal slås endnu mere græs). Måske kunne virksomhederne bruge de grønne arealer på helt andre måder med fokus på øget biodiversitet?

Brug tagene til grøn branding

Det samme gælder for de tage, der er på alle bygninger. Nogle er skrå, andre er flade, men fælles er, at det er udnyttet areal, som kunne være med til at skabe værdi og branding for en virksomhed. Ved at udnytte de grønne arealer og tage til 'grønne' bæredygtige projekter, viser virksomhederne, at de har forstået klimaproblematikken. Det kan også være en måde at 'retfærdiggøre' den plads, som virksomheden optager.

Fokus på biodiversitet

På virksomhedens uudnyttede arealer og tage, kan fokus være på at øge biodiversitet, men det kræver en forståelse af kompleksiteten i biodiversitet krisen, så tilgangen faktisk hjælper.

Biodiversitet kan tolkes på flere måder, og den simple tolkning som ligger i ordet er 'diverse biotop', altså at man har forskellige planter i et område eller økosystem, ligesom naturen selv gør. For i naturen vil man ikke finde monokulturer; det er et menneskeskabt fænomen. Modsat monokultur, giver biodiversitet levevilkår for en bredere vifte af arter.

Biodiversitet kan inddeles i tre kategorier: biodiversitet for truede arter, biodiversitet i produktion og biodiversiteten i forhold til 'pryd' planter. Biodiversitet i alle tre kategorier har en positiv effekt på dyreliv, fødevarer sikkerhed og rekreation.

Biologer mener, at strategien bør være, at skabe naturligt habitat for de nedadgående og truede arter, og derved øge reproduktionsmuligheder for denne gruppe, for derved at øge den samlede biodiversitet i naturen.

Biodiversitet i produktion vil skabe fødevarer sikkerhed, og samtidig give øget habitat for en gruppe insekter og dyr, som er gavnlige for den biotop i form af bestøvning og biologisk bekæmpelse, som ikke nødvendigvis er gavnlige for truede arter. Det er derfor, det er det vigtigt, at de 3 tilgange til at øge biodiversitet adskilles, afhængig af den sammenhæng man er i. Det vil også gøre det nemmere at redegøre for effekten af de konkrete tiltag til øget biodiversitet.

Virksomheden kan satse på rekreative områder

5. Skab smukke og værdiskabende grønne områder

En strategisk satsning kan også være at satse på at danne rekreative områder indenfor virksomhedens område. Et rekreativt område skaber et frirum til nytænkning og teambuilding.

I stedet for at kunne kigge ud på græsplænen, når man lige skulle have 5 minutter til at samle sine tanker, kunne det være et areal hvor medarbejdere kunne få inspiration eller glæde. Det ville ikke bare kunne mærkes på effektivisering af arbejdstiden men også skabe fælles interesser, samtaleemner, nysgerrighed, og noget at se frem til. Måske smukke forårsblomster, æbletræet med de sødeste sommeræbler eller efterårsfarverne, når bladene falder til jorden og giver mange forskellige farve kombinationer. Et 'rum' hvor hver medarbejder har noget at glæde sig til.

Det kan brandes som et 'fri-rum', hvor medarbejdere kan holde deres frokostpause i. Eller som 'arbejds-rum' til fordybelse eller til at holde møder. Eller 'fælles-rum' til event for ansatte. f.eks. kunne man lave en fælles æblemøstet, hvor der høstes fra plantede æbletræer af gode mostæbler, som man en dag om året kunne samle og moste som en fælles aktivitet. Nogle ville synes, at det er vildt sjovt at være en del af processen, andre vil bedre kunne lide at smage udbyttet.

Produktion i cirkulær sammenhæng

6. Produktion for øje i cirkulation

Produktion i cirkulær sammenhæng giver rigtig god mening, uanset om det er internt eller eksternt. Det er med til give en synergi i virksomheden og udstråle man har omtanke med sig.

F.eks. kaffegrums

Det kunne være kaffegrums, der kan bruges til svampedyrkning eller hudpleje produkter. Der er virksomheder som f.eks. 'Fra grums til gourmet' og 'GRUMS', der begge har skabt produktion af nye produkter ud fra hverdagsaffald fra virksomheder omkring Aarhus, Selvom at det ikke nødvendigvis giver besparelser på bundlinjen, kan det være med til at minimere affald og skabe en anden form for værdi for samfundet.

Flere nye virksomheder

Ved et enkelt affaldsprodukt som f.eks. kaffegrums kan der skabes en række nye virksomheder. F.eks. kan de svampe, der dyrkes på kaffegrums af én virksomhed, sælges til en anden virksomhed, der tilbyder tilberedt mad til virksomheders frokosttilbud.

Derved er man også med til at støtte FN verdensmål om 'Økonomisk vækst og anstændige jobs' (#8) samt 'Bæredygtige byer og lokalsamfund' og 'Ansvarlig forbrug og produktion' (#11 og 12).

CEO Magnus Buch, Klimaplanter.dk

Jeg er uddannet produktionsgartner på Jordbrugets uddannelse center i Aarhus, og jeg har efterfølgende arbejdet som selvstændig konsulent på AVV – affald sortering Vendsyssel vest. Jeg startede et projekt, hvor skolebørn kunne komme og høre om kompost, genbrug og fik lov til at lave grønsagsbede, som de kunne høste og brugte tværfagligt i skolen.

Med klimaplanter.dk virksomheden har jeg startet en mindre produktion op af spiselige planter som frugt/nøddetræer og buske samt stauder og flerårige grønsager i 2019. I år har vi ca. 7000 planter på vores jordlod i Randers. I 2020 regner jeg med at producere 35.000 planter på knap 400 kvm. (til sammenligning vil en alm læhegn og skovproducent kun producere 2 planter/ kvm). Ved den tilgang vi har valgt i klimaplanter.dk, skal der hverken bruges dyre investeringer til maskiner, jord og medarbejdere for at kunne varetage den opgave.

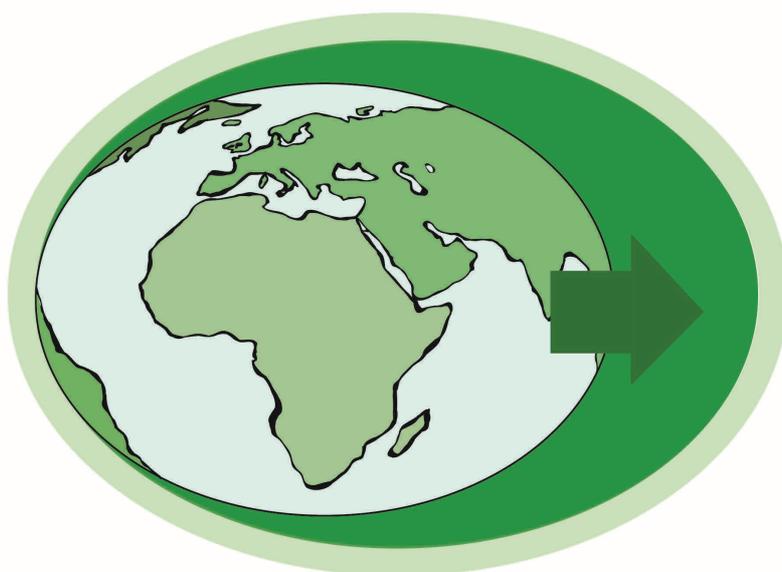
Jeg er en ung innovativ person med et kæmpe drive for at gøre en forskel, og jeg har altid været interesseret bæredygtighed, genbrug, recycle/upcycle, minimalisme og selvforsyning. Med klimaplanter.dk tilbyder jeg kreative løsninger til virksomheder for at øge deres grønne profil.

Erhvervshåndbogen ”Klimaledelse”

Klimaledeshåndbogen er en erhvervshåndbog rettet mod mellemledere og topledere i dansk erhvervsliv og det offentlige. Bogen indeholder en bred vifte af forslag til og eksempler på, hvordan stat, regioner og kommuner samt private virksomheder kan arbejde med klimaledelse som en ny og vigtig ledelsesdisciplin.

Erhvervshåndbogen udgives af Forlaget Andersen som abonnement og opdateres 4 gange årligt med nye artikler. Du kan bestille håndbogen som et årligt abonnement til enten den trykte publikation med online adgang (Premium 4980 kr.) eller kun til online adgang (Basis 4480 kr.) ved at sende en mail til:

era@klimaledelsesnu.dk eller era@greenlawandpraxis.dk

Redaktører:

Eva Born Rasmussen
Håndbogsredaktør
Forlaget Andersen
(Ansvarshavende)
Uafhængig klima- og
ledelsesrådgiver
T: +45 60754376
era@klimaledelsesnu.dk
era@greenlawandpraxis.dk

Hans-Martin Friis Møller
Direktør
Kalundborg Forsyning

Medredaktør

Erhvervshåndbogen "Klimaledelse"

Forfattere (udvalg):

Astrid Rasch	Lektor, Ph.D.	NTNU, Trondheim, Norge
Birgitte Kofod Olsen	Partner, Ph.D. Jur.	Carve Consulting
Bjarne Rasmussen	Koordinator af Bæredygtig Udvikling	Region Sjælland
Christian Erik Kampmann	Associate Professor	Copenhagen Business School (CBS)
Christiane Freund	Ejer	Stratera Consulting
Claus Stig Pedersen	Head of Sustainability Development	Novozymes
Connie Hedegaard	Tidl. EU's Klimakommissær	Europakommissionen
David Jhirad	Professor	Johns Hopkins University, USA
Ellen Christiansen	PhD Professor Emerita	AAU
Franz Cuculiza	Adm. Direktør	Aage Vestergaard Larsen A/S
Helga Grønnegaard	Sekretariatsleder, Det Åbne Land	Collective Impact
Ida Auken	Medlem af Folketinget	Folketinget
Iver Høj Nielsen	Kommunikations- og presseansvarlig	State of Green
Jeffrey Saunders	Fremtidsforsker	Instituttet for Fremtidsforskning
Jens La Cour	EU- og miljøpolitisk seniorrådgiver	Danmarks Naturfredningsforening
Jens Stissing Jensen	Adjunkt (Institut for Planlægning)	Aalborg Universitet (AAU)
Jesper Jespersen	Professor	RUC
Jesper Theilgaard	Meteorolog	DR
John Finnich Pedersen	Kommunikationsdirektør	Siemens A/S
Jørgen Abildgaard	Klimachef	Center for Miljø / CO2-neutralt København 2025
Jørgen Mads Clausen	Direktør	Danfoss A/S
Kasper Larsen	CFO	KLS Grafisk Hus A/S
Kurt Emil Eriksen	Senior Political Advisor, CSR & Public Affairs	VELUX A/S
Lars Bonde	Koncerndirektør, COO	Tryg
Lotte Lindgaard Andersen	Projektchef	CLEAN
Mads Øvlisen	Formand, Former CEO (Novo)	Rådet for Samfundsansvar
Malene Østergaard	CSR & Environment Director	Danfoss A/S
Marianne Haahr	Kommunikations- og Advocacychef	CARE Danmark
Mette Skovbjerg	Projektleder	Det Regionale Symbiosecenter, Kalundborg
Mikael Jentsch	Teknisk Direktør	Teknik- og Miljøforvaltningen, Frederikshavn Kommune
Mogens Lykketoft	Medlem af Folketinget	Folketinget og fhv. formand for FN's generalforsamling
Nils Thorsen	Cand.techn.soc.	Aalborg Universitet (AAU)
Nina Alkærsg Jensen	Senior Project Manager	Dansk Symbiose Center
Ole Gravgård Pedersen	Chefkonsulent	Danmarks Statistik
Pernille Hagedorn-Rasmussen	Chefkonsulent	IDA
Peter Karnøe	Professor (Institut for Planlægning)	Aalborg Universitet (AAU)
Peter Møllgaard	Instituttleder , Ph.d., cand.polit.	Copenhagen Business School (CBS)
Peter Rathje	Direktør, CEO	ProjectZero
Rikke Dreyer	Chefkonsulent	Miljømærkning Danmark
Ross Jackson	Formand, Ph.d.	GAIA TRUST
Steen Gade	Formand for Ny Europa.	Tidl. Medlem af Folketinget (SF)
Stella Nisreen Kanaan	CEO	Beauty Avenue
Stine Kirstein Junge	Leder af SDG Accelerator Program	UNDP Danmark
Susse Georg	Professor	Aalborg Universitet (AAU)
Søren Dyck-Madsen	Klima- og energimedarbejder	Det Økologiske Råd
Søren Stenderup Jensen	Advokat	SIRIUS Advokater
Thomas Skou Grindsted	Adjunkt, Ph.d.	Roskilde Universitetscenter (RUC) - og RCE Danmark
Thomas Kjærgaard	Chief Business Development Officer	Green Network A/S
Thorbjørn Sørensen	Teknik- og Miljødirektør	Middelfart Kommune
Uffe Elbæk	Medlem af Folketinget	Folketinget

Læs mere i Erhvervshåndbogen ”Klimaledelse”

I oktober 2019 udgaven af ”Klimaledelse” kan du også læse om:

Krav til bæredygtighed af bygninger

I dag har de potentielle krav til bæredygtighed af en bygning aldrig været større eller mere vidtspændende. Virksomhederne opfordres til at sikre bæredygtighed i bred forstand og vise samfundsansvar over for bygningerne i deres omgivelser, i forhold til deres brugere og for fællesskabet. For virksomheder, der køber eller lejer sig ind i eksisterende byggeri, eller selv er byggherrer, kan det være svært at gennemskue, hvilke krav de skal stille til bygningernes bæredygtighed, og hvordan de skal gribe det an. Især fordi der fra politisk side ønskes omkostnings-effektiv grøn omstilling, herunder at der sikres lavere energibehov, og der ønskes en indbygget fleksibilitet i bygningerne, så de kan opfylde nye funktioner, f.eks. som egenproducenter af energi, opkoblingssted for en elektrificeret transport eller for et elektrificeret varmesystem. Det skriver klima- og energipolitisk rådgiver Søren Dyck-Madsen og seniorrådgiver klima og energi Christian Jarby, begge fra Det Økologiske Råd i artiklen ’Bæredygtigt byggeri i udvikling’.

Civilsamfundet skal med

Erfaringerne har vist, at inddragelse af civilsamfundet i klimaindsatsen øger forståelsen hos myndighederne for befolkningens tanker og behov, og samtidig sikrer at civilsamfundet får en større forståelse af meningen med tiltag og dermed motiveres til at bidrage med lokal viden. Den nye regerings ambitiøse mål for klimaindsatsen kræver handling, og hvis dette trækker ud, kan det føre til en tillidskrise. Virksomhederne spiller en vigtig rolle i denne udvikling. Proaktive virksomheder inddrager selv deres interessenter i civilsamfundet i deres klimaplaner, samt støtter aktiviteter der muliggør, at civilsamfundet kan bidrage med deres erfaringer. Det skriver Ekstern lektor Nils Thorsen, AAU i artiklen ”Civilsamfundet skal involveres i klimaindsatsen – men hvordan?”

Hør mere om håndbogen ved at sende mail til era@klimaledelsesnu.dk eller era@greenlawandpraxis.dk